

ทำอย่างไร เมื่อสอบตกบาลี

นายธฤตยูเคชา ลิภา มหาปาลีวิทยาลัย

๑๔ มีนาคม ๒๕๕๘

ระบบการวัดผลการเรียนที่เก่าแก่ที่สุดในประเทศไทย คือระบบการวัดผลสอบบาลีสนามหลวง ของคณะสงฆ์ไทย เป็นระบบที่ไม่ได้สนใจกระบวนการเรียนการสอนของผู้เรียนในระหว่างปีการศึกษา เลย ไม่ได้สนใจว่าผู้เรียน ได้เรียน ได้ศึกษาค้นคว้าอย่างไรหรือไม่ แต่สนใจเพียงการสอบวัดผลครั้งเดียว เท่านั้นในปีการศึกษาหนึ่ง ๆ

ผู้สมัครสอบ ถ้าสอบได้คะแนนทุกวิชาตามเกณฑ์ ผู้จัดสอบก็จะประทับตราว่าสอบผ่าน ถ้าไม่ได้ตามเกณฑ์ก็ประทับตราว่าสอบตก ไม่มีโอกาสให้แก้ตัวในปีนั้น แม้ว่าจะสอบบางวิชาได้คะแนนเต็ม แต่ตกบางวิชา ก็ถือว่าตกทั้งหมด ต้องเริ่มต้นสอบใหม่หมดทุกวิชาในปีต่อไป ซึ่งการสอบบาลีสนามหลวงนั้นในหนึ่งปีจัดสอบวัดผลเพียงครั้งเดียวเท่านั้น

แม้ในปัจจุบัน การสอบบาลีสนามหลวงในขั้นต้น ๆ คือประโยค 1-2 ถึง ป.ธ.5 จะเปิดโอกาสให้ผู้สอบได้สอบแก้ตัวได้ คือถ้าสอบผ่านบางวิชา ก็เก็บผลสอบไว้ให้ 2 เดือน แล้วมาสอบแก้ตัวเฉพาะวิชาที่สอบไม่ผ่าน วิธีนี้ทำให้ผู้เข้าสอบมีโอกาสสอบผ่านมากกว่าพระภิกษุสามเณรยุคเก่าก่อน แต่ก็ไม่ได้ช่วยอะไรมากนัก เพราะสถิติผู้สอบบาลีผ่านในแต่ละปีนั้น ไม่ถึง 30% ของผู้เข้าสอบทั้งหมดเลย

การสอบได้สอบตก เป็นเรื่องจริงแท้ที่สุดแสนธรรมดาที่จริง แต่สำหรับผู้สอบตกแล้ว นี่เป็นสิ่งที่ย่ำแย่ทอนกำลังใจและความหวังทั้งหมดแทบพังทลายสิ้น ยิ่งสำหรับผู้ที่ตั้งใจศึกษาเล่าเรียนมาตลอดทั้งปี กลับสอบตกแล้ว ยิ่งน่าเสียดาย จริงอยู่การสอบเป็นเพียงส่วนหนึ่งเท่านั้น ไม่ใช่ประเด็นสำคัญอะไร สำหรับการศึกษายุคพุทธธรรม แต่ชีวิตจริงของพระหนุ่มเณรน้อยในประเทศไทยนั้น ส่วนมากไม่ได้ต้องการบวชอยู่ตลอดชีพ ส่วนมากบวชเข้ามาด้วยความไม่รู้เรื่องอะไรเลย เห็นเขาบวชก็บวชตาม เห็นเขาเรียนอะไรก็เรียนตาม ไม่มีมีการเตรียมการ ไม่ได้ปูพื้นความรู้อะไรก่อนบวชนัก บวชหน้าไฟในงานศพบ้าง บวช

ภาคฤดูร้อนแล้วบวชอยู่ต่อบ้าง ไม่ได้เข้าใจจุดมุ่งหมายที่แท้จริงของการบวชตั้งแต่เริ่มแรก ส่วนมากล้วนมีความหวังที่จะลาสิกขาออกไปใช้ชีวิตฆราวาสกันทั้งนั้นไม่วันใดก็วันหนึ่ง

สำหรับผู้ที่จะเห็นทุกขภัยในชีวิตฆราวาส เบื้องหน้าในฆราวาสวิสัยมาบวชนั้น จะมองเห็นการสอบผ่านไม่ผ่านเป็นเรื่องเล็กน้อย ไม่ได้บั่นทอนกำลังใจอะไร ไม่ตื่นเต้นอะไรด้วยซ้ำ ซึ่งจำนวนพระสงฆ์กลุ่มนี้มีปริมาณเพียงน้อยนิด

สำหรับท่านที่หวังจะลาสิกขาไปใช้ชีวิตฆราวาสแล้ว การสอบตก มันเหมือนอนาคตส่อแว่วว่าจะตีบตันและมีดมน แม้สอบได้ประโยค ป.๕.5 ลาสิกขาออกไป ก็มีวุฒิการศึกษาติดตัวเทียบได้แค่ ม.3 จะเอาไปสมัครทำงานอะไรได้ จบ ป.๕.6 ก็มีวุฒิแค่ ม.6 พอจะไปสมัครงานในโรงงานมาตรฐานได้บ้าง การสอบตก 1 ปี รู้สึกทำให้เสียเวลาไปเนิ่นนาน วัยก็เพิ่มมากขึ้น อายุก็มากขึ้น เมื่อลาสิกขาออกไป หากระหว่างบวชอยู่ไม่เคยได้รับความสุขจากผลการเจริญธรรมภาวนาแล้ว จะรู้สึกเศร้าเสียใจ หดหู่ และไม่กล้าสู้กับปัญหาความทุกข์ยากของชีวิตเท่าใดนัก

ทำไมคนจำนวนมาก จึงคิดว่า อนาคตจะมีดมนตีบตัน เมื่อตัวเองมีวุฒิการศึกษาต่ำ ๆ ความคิดเช่นนี้เกิดขึ้นและครอบงำคนจำนวนมากในสังคม เพราะการยึดติดที่ว่า ตนเองต้องได้ทำงานดี ๆ งานเบา ๆ มีรายได้มาก ๆ งานที่ไม่ต้องใช้แรงงานแบบกรรมกร งานที่ไม่ต้องเสี่ยงภัยอันตรายตามตึกตามอาคาร งานที่ไม่ต้องไปคลุกคลีกับสิ่งสกปรก น้ำครำ ในขยะ อยากทำงานราชการมีหน้าตา มียศศักดิ์ หรือเป็นพนักงานบริษัทที่มีเงินเดือนดี ๆ แต่งตัวโก้ ๆ ฯลฯ การได้ทำงานแบบนี้เชื่อว่า จะช่วยให้ตัวเองมั่นใจ เมื่อกลับบ้านเกิดญาติพี่น้องได้ทราบข่าวก็จะดีใจด้วย ได้ชื่นชมยินดีว่า “ท่านมหา.. ได้เป็นข้าราชการ เป็นเจ้าคนนายคน มีงานทำดี มีเงินดี เป็น ผอ. โฉนนี่นั่น...”

อันที่จริง หากปรับความคิดใหม่ว่า เราเกิดมาเป็นคน ไม่ว่าจะเรียนจบสูงจบต่ำ ไม่ใช่เรื่องสำคัญ เมื่อจะทำงานแล้ว ไม่ต้องไปเกรงกลัวความยากลำบาก ไม่อาย งานอะไรก็ได้ที่สุจริตไม่ผิดศีลไม่ผิดธรรมไม่ผิดกฎหมาย เราสามารถลุยทำได้ โดยไม่อายใคร ไม่สนใจคำพูดของใคร ๆ ยิ่งเรียนจบชั้นสูง ๆ เป็นบัณฑิต เราก็ยังต้องพร้อมที่จะใช้แรงงานให้มากกว่าคนทั่วไป ต้องใช้ฝีมือให้มาก ต้องทำงานให้

หนักมาก ออกแรงกายให้เหงื่อออกมาให้มาก ให้กำลังมีออกแรงให้มาก ให้กำลังแข่งขาออกแรงทำงานให้เต็มที่ งานอะไรก็ได้ ไม่ว่าจะเป็งานเสี่ยงภัย งานสกปรกโสโครกที่คนเขาไม่ชอบทำกัน ไม่ว่าจะเป็งานที่ต้องทนอยู่กับความร้อนความหนาว เมื่อมันเป็งานที่สุจริตแล้ว เราสามารถทำได้ทั้งนั้น เมื่อปรับความคิดใหม่ได้แบบนี้ อนาคตที่กลัวว่าจะตีบตันก็แทบไม่มี เพราะตัวเราเองพร้อมจะลุยทุกสถานการณ์ เราพร้อมจะทำได้ทุกงานโดยเฉพาะงานประเภทใช้แรงงาน เมื่อเราเชื่อมั่นว่า งานทุกงานที่ไม่ผิดศีลไม่ผิดธรรมไม่ผิดกฎหมายเป็งานที่ดี ประเสริฐ มีศักดิ์ศรี และเป็นงานที่มีเกียรติไม่ยิ่งไปกว่างานอื่นแล้ว เราก็จะไม่อายใคร ไม่กระดายอาย ไม่รู้สึกว่ายายหน้าที่เป็นมหาเป็นักบวชเก่าแล้วมาทำงานแบบนี้ นี่คืความมั่นใจ นี่คืสิ่งที่จะเป็พลังให้เราพร้อมเผชิญกับทุกความยากลำบากของชีวิตได้แบบสุดทรวง

ยังมีคนจำนวนไม่น้อยที่เข้าใจและยึดถือผิดว่า ๆ งานประเภทใช้แรงงานนี้เป็งานชั้นต่ำ จึงไม่ต้องจ่ายค่าจ้างสูง เพราะถือว่า คนทำงานแบบนี้ เรียนไม่จบสูงอะไร และเชื่อผิด ๆ ว่า บวชเรียนมาตั้งหลายปี กลับมาใช้แรงงานแบบนี้ น่าอายน่าขายหน้า ซึ่งเป็การยึดติดที่ผิด ๆ คับแคบและไม่สร้างสรรค์ จึงพากันสร้างค่านิยมให้งานอาชีพใช้แรงงานนี้ดูต่ำต้อยไม่ทัดเทียมกับอาชีพอื่น ๆ ทั้ง ๆ ที่ทำงานหนักเสี่ยงภัยเสี่ยงชีวิตมากกว่า เมื่อเทียบงานประเภทใช้แรงงานกับงานประเภทแต่งตัวเท่ ผูกสูท นั่งทำงานในห้องแอร์โดยเฉพาะกับกลุ่มที่ไปทำหน้าที่ออกกระเป็ยบกติกาสำหรับคนทั้งประเทศแล้ว บางทีงานประเภทนั้น หากไม่สุจริตเที่ยงธรรมอาจเป็งานที่ต่ำกว่างานประเภทใช้แรงงานนี้ก็ได้

ดังนั้น อย่ารังเกียจการใช้แรงงาน อย่าหวาดกลัวงานเสี่ยงภัย อย่าหลบหลีกงานสกปรกมอมแมม เมื่อจะลาสิกขา เรานักบวชสามารถทำได้ทั้งนั้น ไม่ต้องไปห่วงกับเสียงซุบซิบนินทาของใคร ผลของงานคืความสำเร็จของงานนั้น ๆ ส่วนเงินค่าตอบแทนเป็อีกเรื่องหนึ่งที่ต้องเ็นองกันไม่ใช่เ็นองาน ไม่ใช่สิ่งที่จะเอามาวัดและประเมินค่าของคน

พระเณรจำนวนมาก พื้นฐานครอบครัวมาจากลูกชาวนาเกษตรกร บ้างมาจากครอบครัวหย่าร้างแตกแยก อยากจะหนีความยากจน อยากยกระดับฐานะครอบครัว อยากลืมตาอ้าปากได้ อยากมีที่ยืนในสังคมที่เขาานิยมกันว่าสง่างาม อยากเป็ชนชั้นกลางที่มีบ้าน ที่ดิน มีรถขับขี มีฐานะมั่นคง จึง

คาดหวังว่า จะใช้การสอบบาลีเป็นบันไดไปสู่ความสำเร็จดังกล่าวนั้น ซึ่งถ้าเข้าใจความจริงอีกด้านว่า การเรียนบาลีนั้น ไม่ใช่การเรียนวิชาชีพ แต่เป็นการเรียนเพื่อศึกษาให้เข้าใจพุทธธรรมและเพื่อให้ได้หลักปฏิบัติมาใช้บริหารดูแลชีวิตตนเอง จะไปมุ่งหวังเอาบาลีมาประกอบอาชีพให้มีฐานะร่ำรวยเงินทองดังที่หวังนั้น เป็นสิ่งที่ไม่ตรงประเด็นและไม่สมเหตุสมผลนัก ในแต่ละปีคนที่เรียนจบบาลีมา 1,000 รูป จะมีคนที่ทำงานในสายตรงเกี่ยวกับบาลีไม่ถึง 10 รูป ถ้ามุ่งหวังจะทำงานทำอาชีพให้ร่ำรวยจริงจังแล้ว ไม่ควรบวชเรียนตั้งแต่แรกแบบนี้ คือไม่ต้องบวช ควรมุ่งไปเรียนวิชาชีพ เรียนวิชาค้าขาย วิชาผลิต วิชาช่าง วิชาบริหาร แพทย์ เกษษ ฯลฯ ในโรงเรียน หรือมหาวิทยาลัยที่สอนอาชีพแบบฆราวาสทั่วไปจะตรงมากกว่า

การบวชเรียนแล้วมุ่งหวังไปใช้ชีวิตทางฆราวาสนั้น อาจไม่ใช่ความผิดของพระเถรรูปนั้น ๆ โดยตรง เพราะสภาพแวดล้อมและระบบสังคมได้สร้างและสะสมสภาพการณ์แบบนี้กันมานานแล้ว หลายคนเมื่อเป็นเด็กอยู่ในเพศฆราวาสขาดโอกาสทางการศึกษา สภาพครอบครัวไม่เอื้ออำนวย ขาดผู้แนะแนวชีวิตทางการศึกษา องค์กรภาครัฐจัดการศึกษาตอบสนองได้ไม่ดีพอ ปล่อยให้มีความตกหล่นในระบบการศึกษาจำนวนมาก และตัวเด็กเองที่ไม่สนใจหาข้อมูลไม่ค้นคว้าเรียนรู้ ปล่อยให้ชีวิตล่องลอยไปตามที่ตัวเองอยากและติดใจเพลินใจกับการละเล่น การเสพของมีนเมา การสนุกสนาน ไม่สนใจเรียน แต่เมื่อมาบวชแล้ว มาอยู่ในฐานะที่เคารพศรัทธาของผู้คน เลยจำต้องเรียนต้องศึกษาเพื่อให้ความรู้ทางธรรมเพื่อจะสามารถไปแนะนำสั่งสอน บอกสอนธรรมให้คนอื่นได้ ซึ่งเป็นความมุ่งหวังของสถาบันทางศาสนาที่บางทีก็ไม่ตรงกับความต้องการของตัวผู้บวชนัก

การเรียนบาลีแล้วสอบตก จะไม่ทำให้ใครเศร้าเสียใจอะไร ถ้าผู้มาบวชเป็นผู้ที่เบื่อหน่ายชีวิตฆราวาส ต้องการบวชเพื่อศึกษาและปฏิบัติให้ตนเองพ้นอาสวะ และการเรียนบาลีแล้วสอบตก อาจทำให้ใครเศร้าเสียใจบ้าง(มาน้อยแล้วแต่บุคคล) สำหรับกลุ่มผู้บวชที่มุ่งหวังไปใช้ชีวิตฆราวาสหรือผู้ที่มุ่งหวังสักการะ หวังยศขั้นสมณศักดิ์และต้องการตำแหน่งบริหารทางคณะสงฆ์ แต่เมื่อมันเป็นความจริงที่หนีไม่พ้น ไม่มีอะไรดีไปกว่าการมองทุกอย่างตามความเป็นจริง สอบตกก็คือสอบตก ชีวิตมนุษย์นี้สั้นนัก ไม่ได้ยาวนานอะไร เทียบได้กับหยดน้ำค้างบนยอดหญ้า ไม่นานก็หล่นแห้งหายไป การสอบตกบาลี

ไม่ได้หมายถึงเราทำผิดพลาดจนถึงขนาดต้องตกไปอยู่ในทุกคติภูมิ เช่น เดรัจฉาน เปอต หรือสัตว์นรกเลย ดังนั้น เราต้องให้สติตัวเอง ไม่ฟังไปโกรธเคืองเคียดแค้นตัวเองหรือใคร ๆ เอาพุทธธรรมที่อุตสาหะเรียนมา เอามาใช้ให้เป็นประโยชน์ให้เต็มที่ ผีก็เจริญสติให้รู้ตามความเป็นจริงให้ได้ว่า “นี่คือธรรมชาติธรรมดาของวิภวัญ มีอะไรเล่าที่จะได้ตั้งใจไปเสียทุกอย่าง” การฝึกหัดสติภาวนาแบบนี้ จะทำให้เราปล่อยวางได้ง่ายปลงใจได้เร็ว แล้วปลุกใจตัวเอง ทบทวนดูข้อดีข้อดีหรือข้อผิดพลาดของตัวเองในการตั้งเป้าหมายในการเรียนบาลีใหม่ บางทีการเข้าใจธรรมชาติวิภวัญ อาจสำคัญยิ่งกว่าการสอบได้เปรียญ 9 ประโยคหรือการสอบผ่านบาลีชั้นใด ๆ ก็ได้

“เรียนรู้หมีนภาษา ไม่เท่ากับได้เรียนรู้ภาษาบาลีภาษาเดียว เรียนจบหมีนเปรียญฯ ไม่เท่ากับเข้าใจพุทธธรรมบทเดียว” เป็นชาวพุทธ ควรรำลึกและถือคติเช่นนี้ไว้
